

INFORMAATIKKOKOULUTUKSESTA

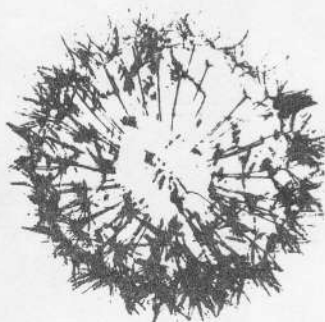
Nordicom (Nordic Documentation Centre for Mass Communication Research) aloitti toimintansa 1973 osana pohjoismaista kulttuuriyhteistyötä. Nordicom toiminnan tarkoitus on ollut suorittaa informaatiopalvelua kaikille joukkotiedotustutkimuksesta kiinnostuneille. Nordicomilla on neljä osastoa: Århusin yliopiston kirjastossa Tanskassa, Tampereen yliopistossa Suomessa, NAVF Secretariat of Media Research in Bergen Norjassa ja Statsvetenskapliga Institutionen Köpenhaminan yliopistossa Tanskassa. Nordicom toimittaa myös yhteis-pohjoismaista joukkotiedotustutkimuksen bibliografiaa.

Paula Jyrkiäisen työ Nordicomissa on monipuolista: hän hoitaa paitsi informaatiopalvelutehtäviä myös kaikki kirjastohoidolliset työt. Nordicomissa on myös tiedotusopin laitoksen laitoskirjasto. Informaatiopalvelu tarkoittaa lähinnä manuaalisten hakujen tekemistä tiedotusalan tutkijoille. Asiakkaisiin kuuluu paitsi Tampereen yliopistossa myös muualla Suomessa toimivia tiedotusalan tutkijoita ja työntekijöitä.

Paula Jyrkiäinen kerää aineiston Suomalaisen tiedotustutkimuksen bibliografiaan. Hänen vastuullaan on myös suomalaisen aineiston toimittaminen pohjoismaista bibliografiaa varten. (Bibliography of Nordic Mass Communication Literature). Paula Jyrkiäinen on Nordicomin ainoa työntekijä ja joutuu hoitamaan yksin myös kaikki rutiinityöt. Heikot resurssit merkitsevät epärationaalista käytäntöä: mitä parempi palvelu sitä enemmän asiakkaita ja työtä. Nordicomin palveluja ei kannata mainostaa.

Yht.kand Paula Jyrkiäinen toimii Tampereen yliopiston Nordicom-informaatiopalvelukeskuksen vt. amanuenssina. Hän käy parhaillaan Suomen Kirjallisuuspäiväseuran informaatiopalvelukurssia, Paula Jyrkiäinen oli myös Tiedotustutkimus-lehden toimittajana 1978.

Nordicom ja Tampereen yliopiston kirjaston suhteet ovat hyvät: "työnjakoa" kuvastaa esim. Nordicom runsas gradu-lainaus, joka osaltaan helpottaa pääkirjaston painetta. Paula Jyrkiäisen mielestä yliopiston kirjaston resurssitilanne on hyvin heikko. Yliopiston hallinnossa ymmärretään ilmeisesti kirjasto ainoastaan lainaustoimistoksi. Valtakunnallisesti katsoen yliopiston kirjasto on resurssikehitykseltään jälkeessä. Informaatiopalvelun kehittäminen on erityisen tärkeää.

TAMPEREELLA ERITYINEN VASTUU YHTEISKUNTATIETEISTA

Kirjastotieteen ja informatiikan laitoksella on erityinen vastuu "pahoinpideltyjen" yhteiskuntatieteiden aseman ja informaatiojärjestelmien kehityksestä. Koulutuksen tulisi auttaa ymmärtämään kaiken tiedon yhteiskunnallisen luonne ja toisaalta nähtävä erityisesti yhteiskuntatieteiden informaatiotarpeet. Kaikkien informaatiojärjestelmien on oltava sopusoinnussa tiedon sisällön kanssa.

TEORIA - KÄYTÄNTÖ - TIEDE - AMMATTI

Kirjastotieteen ja informatiikan probleemat muistuttavat tiedotusopin ongelmia, jotka näillä nuorilla pragmaattisilla tieteilä/opeilla ovat hyvin suuret. Kuitenkin kirjastotieteen ja informatiikan teoria on tiedotusopin teoriaa selvästi heikommin kehittynyt ja teorian ja käytännön suhde on hämärä. Teknokraattinen ajattelu on tunkeutunut molemmille aloille, erityisesti käytäntöön. Tässä tilanteessa syntyy helposti ristiriitoja ja teorian merkitystä vähätteleviä mielipiteitä.

Vaikka kirjasto- ja informaatiopalvelutehtävien hoitamisessa tarvitaan yleisiä teoreettisia valmiuksia, on teorian ja käytännön suhde vaikea. Toisaalla on konkreettinen käytäntö, toisaalla joskus "ohut" teoria. Ohuen kirjastotieteen teorian pohjalta ei pysty ymmärtämään käytännössä atk-järjestelmien ongelmia. Kirjastotieteen b-linjan pahin heikkous on soveltavan aineksen vähäisyys. Informaatiopalvelukurssi taas on ahtaan teknokraattisesti käytännöllinen, pragmaattinen ja tiedon yhteiskunnallista luonnetta väheksyvä.

Koulutuksen tulisi auttaa ymmärtämään laajasti kirjasto- ja informaatioalan ongelmia. Tämä ei tapahdu tieteellistämällä triviaaleja asioita esim. määrittelemällä kirjastonkäyttöprosessi ovenavauksesta sen sulkemiseen. Näennäistieteellisyys on erityisen tyypillistä osalle USA:n kirjastotieteestä.

TIEDOTUSTUTKIMUS-LEHTI - ESI-MERKKI KIRJASTOTIETEELLE?

Paula Jyrkiäinen oli vuoden toimittajana Tiedotustutkimus-lehdessä, joka perustettiin 1978. Suomalaiset tiedotustutkijat ja työntekijät olivat kauan kaivanneet alalle tieteellistä julkaisua (kuten kirjastoalan ihmiset nyt omalla alallaan). Tiedotustutkimus on kuitenkin aluksi ilmestynyt "newsletter"-tyyppisenä. Se ei vielä ole varsinainen tieteellinen aikakauslehti (=ei sisällä tieteellisiä artikkeleja), vaan pyrkii lyhyesti esittelemään alan tutkimusta ja kehittymistä. Tarve varsinaiselle tieteelliselle aikakauslehdelle on kuitenkin suuri ja potentiaalinen levikki laaja. Tiedotustutkimus pyrkii kehittymään tähän suuntaan. Muodollisten resurssien lisäksi tarvitaan myös pioneerihenkeä. Kestää aikansa ennenkuin uusi julkaisu muotoutuu ja lunastaa paikkansa. Tiedotustutkimus on ilmestynyt säännöllisesti 1978 (4 numeroa) ja saanut newsletter-tyyppisensäkin lupaavan vastaanoton.

INFORMAATIOPALVELUKURSSI - KOU- LUTUKSEMME KUUMA PERUNA

Informaatikkojen erilliskoulutus on koko olemassaolonsa ajan (v. 1968) ollut kuuma kysymys; erityisesti kirjastotieteen ja informatiikan professuurin perustamisen jälkeen, jolloin Tampereen yliopistosta tuli ainakin muodollisesti myös informaattikkojen tehtäviin kouluttava yksikkö. Paulan mielestä informaatiopalvelukurssi oli aluksi perusteltu siirtymävaiheen kurssina. Tampereen toistaiseksi heikko opetuskapasiteetti on kuitenkin tehnyt kurssista miltei pysyvän. Resurssien hajautus on kuitenkin epärationaalista ja koko alan kehitystä haittaavaa.

Informaatiopalvelukurssi on yksi puolisesti painottunut luonnon- ja lääketieteisiin ja tekniikkaan: opettajat, oppimateriaali sekä esimerkit ovat pääosin näiltä aloilta. Yhteiskuntatieteet ovat lapsipuolen asemassa. Yhteiskuntatieteilijöillä voi kurssin käytyään olla vaikeuksia soveltaa saamaansa oppia omalle tieteenalalleen.

Kurssin sisältö on osin myös vanhentunut: esimerkkinä turhasta painottumisesta on liiketaloustieteellisten organisaatiooppien esittely. Yleistieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen orientaation puuttuminen on kurssin pahin heikkous.

Informaatikkokoulutuksen kaavailtu siirtyminen Teknilliseen korkeakouluun Otaniemeen kuvastaa niitä teknokraattisia asenteita, joilla jo nyt on liikaa valtaa informaattikkokoulutuksessa.

"RAJATTUA TIETOA RAHALLA"

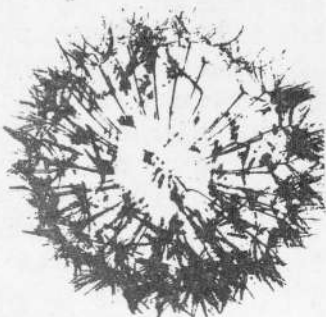
Informaatiopalvelukurssin paras anti Paula Jyrkiäiselle oli pikahaus on-line tietopalveluun. Kun tähän on tutustunut, haluaa ja pystyy vastustamaan sen väärää soveltamista.

On-line hysteria on vallannut informaatiopalvelun. On-line tietojärjestelmiä kehitetään sokeasti, seurauksia pohtimatta. Manuaalisista hauista halutaan siirtyä atk-järjestelmiin ja -hakuihin analysoimatta siirrettävän tieteellisen tiedon luonnetta. Kaikkea tieteellistä tietoa ei voida sovittaa koneella käsiteltävään muotoon. Erityisesti yhteiskuntatieteet ovat vaikeasti sovellettavissa atk-tietojärjestelmiin. Vaarana voi olla koko tieteellisen tiedon käsitteen kaventuminen, jos soveltuvuus atk-järjestelmiin otetaan tiedonvälitysjärjestelmien kehittämisen määräviksi kriteereiksi.

Usein unohdetaan, että tietojärjestelmien sisältämä tieto on valikoitunutta ja kilpailevien kaupallisten järjestelmien mapuloimaa. Valikoituminen on siis muutakin kuin tieteellistä: hyväuskoinen voi saadakin vain rajattua tietoa rahalla. ATK-tietojärjestelmät ovat erittäin kalliita ja merkitsevät resurssien siirtämistä muualle.

ATK-järjestelmillä on toki tarvetta - esim. kirjastorutiinien automatisoinnissa, mutta varsinkin yhteiskuntatieteilijäm tulisi varoa pitämästä atk-järjestelmien tulostamaa tietoa ainoana tietolähteenään. Asiakkaan etu ei ole elektroniikkateollisuudelle tärkeä: teknologian takana saattaa ollakin raha ja voitonalisäyspyrkimykset.

Kristiina Koivisto

TIMO LAPPALAINEN:

Kirjoja pöydälläni,
illalla
katulamppujen valokeiloissa sataa
lunta, Dalton Trumbo
kantaa Johnnya sylissään, kädetöntä, jalatonta,
kasvotonta. Phil Marlowe etsii kadonnutta
kissaansa. Champion Jack Dupree tuli laulamaan kaupungin
rumimmasta naisesta. Vladimir Nabokov
saa Lolitan.

Jotain minunkin on tehtävä.

Häilyvässä valossa

aurinko mustuu, ja
veri punaa kuun.

Ajattelen lähteä
pitkälle matkalle kohti
uusia maailmoja.
Arkku
täynnä haaveita

Vihreätä taustaa vasten
mustiin pukeutunut tentinvalvoja.
Neilikka
puuttuu hänen kädestään.
Chagallin maalaus.

Joka-aamuinen Detroit-pasianssi alkoi taas olla loppuillaan ja aurinko paistoi silmiin sälekaihtimen raoista. Tulee taas kaunis päivä, ajattelin, tietää hiljaista päivää kirjastoon. Enää sarakuvalehtien korttien aakkostus ja sitten ... Pöydän reunalle ilmestyi käsi, ihan pieni, ja sen rinnalle toinen samanlainen. Niiden välistä nousi punaista tukkaa ja otsan pisama ja toinen ja monta muuta ja silmät, jotka samantien hävisivät, tömähdys. Kurottauduin korttien yli ja kurkistin pöydän taakse. Lattialla istui pikkutyttö tai -poika, ei niistä saa selvää, ja tuijottaa napitti suoraan silmiin.

- Tuota, päivää, sanoin hämmästyneenä.
- Hei kirjastosetä, mikset sinä ole kirjastotäti? se kysyi.
- Minäkö? En tosiaan tiedä. Muttei se ainakaan minun syyni ole, puolustauduin.
- Minä tiedän, se sanoi, sinulla on isommat viikset kuin tädillä. Tuo olisi Nutturan pitänyt kuulla, hörähdin mielessäni.
- Niinhän se on, oikeassa olet. Mutta kuka sinä olet?
- Minä olen kirjastolapsi ja haluan viulun.
- Viulun? Niin, minäkin olen aina halunnut viulua mutten ole saanut vaikka olen sentään kirjastosetä, ei näillä palkoilla viuluja. Osaatko sinä soittaa viulua?
- En mutta isä osaa.
- No miksei isä sitten tullut itse lainaamaan viulua, hei, eihän meillä viuluja lainata, ainoastaan kirjoja! Ei edes levyjä, kirjoja vain!
- Mutta isä sanoi että ...
- Nyt on isä kyllä erehtynyt. Vastuuttomia vanhempia kun huijauvat lapsilleen kaikenlaista, ajattelin. Samalla tuli mieleeni kuinka aikoinaan lähetettiin nuorempiamme rautakauppaan ostamaan raidallista maalia, mutta pojat ovat poikia, naureskelin mielessäni.
- Mene nyt, ja sano isälle, että viuluja saa musiikkikaupoista eikä kirjastoista. Tai haluaisitko sinä katsella lehtiä tai kirjoja?

- Ei kun minä haluan viulun, minä kerron isälle, se sanoi huu-
taen viimeiset sanansa pihan puolelta.

Kaikenlaisia vanhempia, totisesti. Vievät vielä lapselta kaiken
innostuksen musiikkiin kun noin juoksuttavat tyhjän perässä.
Vaikkei noin pikkuinen voisi vielä viulua soittaakaan, on itse
tuskin viulun mittainen. Mutta jos lapsella on innostusta, niin ...

- Päivää.

- Häh, päivää, hätkähdin hereille ajatuksistani. Pöydän edessä
seisoi verryttelypukuinen mies ja iso koira, mikä lie bernhar-
dilainen.

- Hei, kirjastoon ei saa tuoda koiria, sanoin.

- Mutta kun en voi jättää lasta yksin ulos tämän koiran kanssa,
se on niin villi vielä. Minä vain tilaisin tytölle sen, oliko
se nyt Allenin kirjoittama vai kenen, sellainen kuvakirja, sen
nimi oli ainakin Viulu.

- Ei teidän tarvitse sitä tilata, se on tuossa hyllyllä näytteil-
lä, minä haen sen teille.

- Mutta kun tyttö kertoi ettei sitä ollut kun se juuri kävi kysy-
mässä, se vain höpötti jotain musiikkikaupoista ja viiksistä ja
kaikenlaista.

Koiran jalkojen välissä näkyi liikettä, punaista tukkaa ja pisa-
mia.

- Se, niin, se oli varmaan jokin väärinkäsitys, kyllä meillä on
tämä kirja. Kirjoittakaa vain kirjastokorttinne numero tuohon
alimmaisiksi.

- Kiitos, näkemiin.

- Näkemiin, ja hei hei tyttö, sanoin
mutteivät kuulleet.

Varsinainen kirjastosetä minäkin,
ajattelin, vieläpä koulutettu -
suoritinhan cumun erikoistumiskoh-
dista lastenkirjastotoiminnan! Hain
hyllystä uuden Viulun - pitäisi
joskus vilkaista tätä itsekin - ja
panin sen näytteille. Saakurin koi-
ra, mistä se oli saanut koipensa
kuraan! Pitää hakea luuttu ja put-
sata ennen kuin Nuttura tulee, muu-
ten ei narinasta tule loppua koko
päivänä.

nimimerkki
"Kirjastosetä"